

John Vikström

Duger jag?

Högmässa (Regnbågsmässa) i Åbo domkyrka 28.8.2022

Lk 18:9-14 (12 s. e. pingst, 1 årg. ev.)

Den här söndagen uppmanas vi att ställa oss framför en spegel. Söndagens tema handlar nämligen om att granska sig själv, självprovning.

Speglar finns det av olika slag. Liknelsen som Jesus en gång berättade och som vi nyss hörde är den spegel som vi idag ska titta in i. Den spegeln ställs nu framför oss. Vad ser vi då?

Vi ser två personer, en farisé och en tullindrivare, en tullman - publiken kallades han i den äldre bibelöversättningen. Den ena står i ljuset långt framme i templet, den andra avsides i halvdunklet vid ingången.

Den ena håller huvudet högt med blicken mot himlen. Den andra står nerböjd med blicken mot golvet.

Den ena höjer stolt sina armar uppåt. Den andra slår förtvivlat händerna mot sitt bröst.

Den ena radar upp sina meriter: *"Jag fastar två gånger i veckan, jag lämnar tionde av allt jag köper."* Den andra har ingenting att berätta, ingen enda merit. Ingenting att skryta med, absolut ingenting.

Den ena känner sig framgångsrik och på allt sätt lyckad. Den andra känner sig otillräcklig och misslyckad.

✕ Men något har de två ändå gemensamt. De har kommit till templet med en gemensam fråga: Duger jag? Duger jag inför andra människor? Duger jag inför Gud? Duger jag inför mig själv?

Frågan är gemensam för de två, men svaren är helt olika, helt motsatta:

Han där framme i ljuset säger: *"Jag tackar dig, Gud, för att jag inte är som andra människor, tjuvar och bedragare och horkarlar, eller som tullindrivaren där."* Han är övertygad om att han duger. Han duger inför både Gud och människor. Också inför sig själv. Han är nöjd med sig själv. Han är värdefull, känner han. En lysande segrare bland idel förlorare, klart bättre än han som står där nere vid dörren.

Han vid dörren har ett mycket kortare svar: *"Gud, var nådig mot mig syndare."* Han har inga meriter att berätta. Han duger inte. Han vet att han som en tullindrivare i ockupationsmaktens tjänst inte duger vare sig i Guds eller i människors ögon. Han är föraktad av alla, föraktad också av sig själv. Hans självförtroende är bortblåst. Han är en värdelös förlorare. Så känner han sig.

✕ Det här är den spegel som Jesus idag ställer framför oss med liknelsen om fariséen och tullmannen i templet. I den här spegeln ska vi nu granska oss själva. Vad ser vi då?

Känner vi igen oss i spegeln? Känner vi igen det samhälle som vi lever i idag?

Jag tror att vi tillsammans kan känna igen oss själva och vår värld åtminstone på tre viktiga ställen i den här spegelbilden.

✕ Det första stället i liknelsens spegel där vi kan känna igen oss är de två personernas gemensamma fråga: Duger jag? Den frågan har följt mig genom hela mitt 90-åriga liv. Det vet jag. Den har säkert också följt många av er som är här i kyrkan idag, inte sant?

Jag tror att den här frågan finns djupt inne i varje mänska, i själva centrum av vår personlighet. Vad tänker och tycker andra om mig? Är jag godkänd, är jag bekräftad som den människa jag är?

Tycker ni om mig? Det är barnets uttalade fråga till sina föräldrar.

Duger jag? Så frågar eleven i skolan. Så frågar tonåringen framför sin spegel och inför sina kamrater. Så frågar den som söker studieplats och den som söker arbete. Så frågar vi i vårt arbete. Så frågar vi i vårt parförhållande.

Vi finländare lär som bekant vara speciellt intresserade av vad man tänker om oss ute i världen. Duger vi?

Duger jag? Så frågar du och jag också inför Gud. Det var ju den här frågan som Martin Luther kämpade så häftigt med, innan han gjorde den upptäckt som kom att omskapa inte bara honom själv utan också både kyrka och samhälle. Det svar som han fann i Bibeln på frågan Duger jag? ledde till den reformation, den andliga, kulturella och sociala revolution som fick världsomfattande följder, följder som syns ännu idag.

✕ Det andra stället i liknelsens spegel, där vi kan känna igen oss, är fariséns glädje över att ha fått lyckas i sitt liv. Visst kan vi känna igen den glädjen! Glädjen, när både andra och man själv får säga: Det här gjorde du ganska bra. Glädjen över ett stärkt självförtroende. Det är en glädje som vi får känna med rent och gott samvete. Vi får gratulera både spegelns farisé och oss själva till den glädjen, till de glädjestunderna. Fariséen där i spegeln – det är ju jag! Men tyvärr syns vi i också på det stället i spegeln där fariséen ser ner på den som av någon anledning inte tycks ha lyckats lika bra.

✕ Det finns också ett tredje ställe i liknelsens spegel där vi kan känna igen oss själva. Det stället finns i dunklet nere vid dörren – platsen där den olyckliga tullmannen står. Där finns ingen glädje, ingen tacksamhet, ingen tillfredsställelse med livet – endast sorg över vad han får höra både från sig själv och från andra: Du är misslyckad, du duger inte, du är inte som andra, du är utanför.

Visst kan vi känna igen också de här upplevelserna, de här tankarna, de här känslorna, de här stunderna! De hör till varje människas liv. Stunderna när vi känner oss misslyckade, värdelösa. Stunderna när blicken riktas mot golvet, inte mot himlen. Stunderna då vi inte duger. Tullmannen där i spegeln – det är ju jag!

✕ Så här ser de spegelbilder ut som Jesus visar oss med liknelsen om fariséen och tullindrivaren. Men Jesus lämnar oss inte med de här bilderna. Det finns en fortsättning i liknelsens spegel. Där får vi se de två huvudpersonerna vandra hemåt från templet.

Då får vi se en mycket överraskande bild, en bild som Jesus har svängt upp och ner, en bild som är en fullständig motsats till bilden vi såg i templet. De två som vandrar hemåt från templet beskriver nämligen Jesus så här:

”Jag säger er: det var han (tullindrivaren) som gick hem rättfärdig, snarare än den andre. Ty den som upphöjer sig skall bli förödmjukad, men den som ödmjukar sig skall bli upphöjd.”

Inne i templet var det fariséen som tycktes duga och tullmannen som inte dög. På hemvägen från templet är det plötsligt rakt tvärtom. Till den olyckliga tullmannen, som bad om Guds förbarmande, säger nu alltså Jesus: Du duger! Och till fariséen: Dina fina gärningar räcker inte till.

Hur var det här möjligt? Vad var det fråga om, när Jesus likt en revolutionär svängde allt upp och ner?

I templet ville fariséen duga *genom det som han gjorde*, presterade. Det räckte inte enligt Jesus, särskilt som det ledde till att han övermodigt såg ner på alla andra.

Det enda som tullmannen hade att komma med var *det som han var*: en människa som tog sitt liv ur Guds hand. Det var tillräckligt.

Farisén hoppades kunna duga genom att **göra**, tullmannen genom att **vara**.

✕ Jesus synes ha haft en speciell förkärlek för de människor som inte hade några prestationer och meriter att visa fram, för dem som allmänt ansågs mindre värda, för dem som var mobbade och utestängda. Kort efter att Jesus hade berättat liknelsen om farisén och tullmannen i templet välsignade han en skara barn – dem som hans lärjungar ansåg att inte var värda någon välsignelse.

På samma sätt förhöll sig Jesus till alla andra grupper som ansågs mindre värda: kvinnorna, de sjuka, de fattiga, de prostituerade, människor på samhällets skuggsida. När han fick frågan vem som är störst i himmelriket, ställde han fram ett barn.

✕ På väggen vid mitt skrivbord har jag några lappar med tänkvärda citat. På en av lapparna står fyra latinska ord: AMO. VOLO UT SIS. *Jag älskar. Jag vill att du är.* Det är ett citat av kyrkofadern Augustinus. Han menade att Bibelns hela skapelseberättelse kan sammanfattas i de här orden, Guds kärleksfulla förhållande till hela sin skapelse, till varje människa: *Jag älskar dig. Jag vill att du finns till.*

Det var ju precis det här som Jesus visade i ord och gärning, när han med gudomlig fullmakt gav alla samma värde. Också de minsta i samhället fick vid de här mötena erfara och känna: Jag vill att också du finns till.

Det här var också svaret som tullmannen fick där invid dörren i templet, när han stod där tröstlös och hopplös och slog sig för sitt bröst.

Svaret där i Jerusalems tempel ljuder också i det här templet idag – inte bara från dagens evangelium utan från varje vägg, varje valv här i domkyrkan. Du är helt omgiven av svaret. Och du får ta emot det, ta det till dig. Nu, i den här stunden, oberoende av hur du känner dig.

Gud vill att du är, att du finns till. *Därför* har han skapat dig. *Därtill* har han skapat dig. Där har du ditt livs bestämmelse och mening. Där har du ditt värde som människa.

När du liksom tullmannen går hem från templet idag, får du tänka på de här orden som ekar från spegelbilden och hela domkyrkan: *Jag älskar dig, jag vill ATT DU ÄR.*